

GAZETA TRANSILVÂNIEI

ZIAR POLITIC NAȚIONAL.

REDAȚIA
ȘI ADMINISTRAȚIA
Târgului nr. 30

INSERATELE
se primesc la administra-
ția. Prețul după tarif
și învaliză.

Manuscrisele nu se în-
napoiacă.

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 24 Lei
Pe o jum. de an 12
Pe trei luni . . . 6
Pentru România și
străinătate:
Pe un an . . . 40 lei
Pe o jum. de an 20

TELEFON Nr. 236.

Visoki Sabore!

De câte ori auziam acest cuvânt în camera ungară rostit în deosebi de dărzul Supilo, simțeam cum se desprinde o tărâie, un capital nesecat de energie, care în trecut ca și azi a fost calitatea cea mai de seamă a poporului Croat și în general a tularilor Slavilor.

Visoki Sabore n'a mai răsunat de mult în cameră, dar atmosfera întreagă de pe întinsul țării de sub coroana Sfului Ștefan transpiră de tărâie acestui cuvânt. În întreaga politică ungară el plută ca o iconă vie, amenințătoare.

Și astăzi iată că poporul croat și-a validat în întregime drepturile sale. Două milioane și mai bine de oameni au frânt capul politice și viniste a guvernelor maghiare.

Visoki Sabore se ridică puternic din nou la suprafață și în țărișoara croată va fi iarăși stăpân poporul croat. Inscipțiile ungurești vor dispărea de pe frontispiciul gărilor croate, căci n'aveau ce căuta acolo, numirile maghiare ale diferitelor locuri vor fi desființate. Toate acestea în urma unei rezistențe mai mult decât titanice a micului dar îndârjitului popor croat.

O lume întreagă admiră triumful acestui popor și nu cred că există neam oprimat care să nu încerce în sufletul său un sentiment de reprobare pentru sine amestecat în același timp cu un explicabil sentiment de gelozie și ambiție.

Și în deosebi noi Românii încercăm acest amalgam de sentimente, cari ne turbură conștiința.

Noi suntem doar trei milioane și jumătate de oameni și cu toate acestea n'am ajuns să fim mai mult decât o masă brută, o cantitate neglijabilă, cari nu însemnăm nimic în viața publică politică a statului ungar.

De ce?
Pentru că noi n'avem o voință unitară, pentru că noi n'avem o cultură, noi n'avem îndrăzneala, ne lipsește energia și statornicia, pe care o reclamă totdeauna o luptă mare.

Noi ne-avem trădătorii noștri, noi ne-avem lichelele noastre, noi ne-avem preocupări cari duc la me-

zată comorile sufletului nostru, noi ne-avem parveniții, cari în public își bat pieptul că ei sunt cei mai aprigi Români, dar cari în umbră sărăcesc și ucid această masă de oameni buni, dar dureros de inconștienți. Noi ne-avem lașii noștri, ne-avem venitul număr de sceptici, ne-avem despoții și sclavii noștri, ne-avem ramoliții capricioși și mai mulți ca ori care neam, ne-avem calculații și circumpecții noștri, — dar n'avem oastea, n'avem puterea formidabilă singură în stare ca să înfrice pe adversari.

În Croația în decursul luptei, pe care poporul acestei țări a avut s'o poarte pentru drepturile sale, s'a simțit și a trăit o singură voință, s'a auzit un singur glas, s'a mișcat un singur murmur, din mijlocul milioane de nedreptăți s'a ridicat mereu cele mai conștiente proteste și n'au lipsit nici înțepirile desdădăuite căci acolo se înțelegea, că fără jertfă nu se poate realiza idealul, că fără război nu poate urma o biruință, că fără răstignire nu există înviere.

Conducătorii Croaților au mișcat toate pietrele, au legat convențiile, au ridicat pe toți Slavii în apărarea lor, au predispus și câștigat pe toți factorii hotărâtori ai politicii austro-ungare în favorul cauzei lor.

Toate diferendele de partid au amuțit și toți Croații au observat cea mai strictă solidaritate în decursul întregii campanii purtate împotriva despotismului guvernelor ungare.

Astfel au triumfat. Ș'acel triumf e admirat și aprobat chiar de adversarii lor, ba chiar Maghiarii, parte din ziarele lor, vorbesc cu admirație de triumful croat.

Iar noi? Când oare va cutremura și conștiințele noastre acel simbol de tărâie, pe care-l exprimă dărzul: *Visoki Sabore*?

Când vor dispărea preocupările cari adorm în mod conștient și inconștient nuzințele de emancipare politică ale neamului nostru. Când oare se va ridica din sânul acestui neam voința unică și puternică de mult așteptată pentru a putea purta lupta mare pentru reînvierea lui? Programul partidului nostru când oare va convinge pe fii acestui neam, că numai prin el și cu el vom pu-

tea secera biruința deplină? Și când oare va învăța acest neam, că acest program pretinde jertfe, pe cari noi, trebuie să le dăm?

Pilda croată se ridică astăzi ca un Cristos din întunericul vremurilor și acel: *Să-l urmăm!* răsună ca o chemare, care pătrunde tot mai adânc în sufletul nostru și se desenează în cuvintele profetice: **Urmați pilda Croaților!**

Consfăturile Românilor la Viena.

Cu acest titlu »Pesti Hirli.« de cri scrie că *Dr. T. Mihali* să află de Dum'necă în Viena, unde a chemat pe cale telefonică pe *Dr. I. Maniu* și *Dr. Al. Vaida-Voevod*, ca să se sfătuiască împreună în chestia pactului cu guvernul. Românii — scrie ziarul — au pretins dela Tisza, ca pactul să se activeze cu 1 Ian. 1914. Cu considerare însă la împrejurarea, că multe concesiile ce s'au făcut trebuie să fie aprobate de legislațiune și că pentru aceasta nu este timp suficient până la 1 Ian. Mihali și soții lui cer, ca pactul să se rezolve numai provizor.

În chestia aceasta s'au întrunit Românii în Viena. Cum suntem informați, au ajuns la înțelegere, pentru că guvernul a promis, că după încheierea pactului provizor și după rezolvirea chestiei croate, la începutul anului viitor, se vor revizui pe cale legislativă toate acele legi, pe cari naționalitățile le tin de stricătore pentru ele. Cu deosebire au mari speranțe Românii, că se va cassa *legea școlară a lui Apponyi* și se va executa *legea de naționalitate*.

Cu considerare la faptul, că Românii au făcut experiențe triste pe terenul promisiunilor date de guvernele maghiare, ei stăruie din toate puterile, ca condițiile pactului să se sancționeze pe cale legislativă.

În legătură cu aceasta amintim, că „*Frankf. Ztg.*” înșiră taxative condițiile de pace. Referitor la aceste se anunță semi-oficios, că între Tisza și șefii partidului național român se face un *schimb de idei*, dar acest schimb este atât de intim, încât știrile despre el, deși în unele părți se apropie de adevăr, sunt *eronate*.

Cartea verde a României.

Evenimentele din peninsula balcanică. Acțiunea României din 20 Septemvrie 1912 — 1 August 1913.

Altaieri s'a distribuit deputaților și senatorilor români mult așteptata „Carte verde”, publicată de prim-ministrul României, dl T. Maiorescu asupra marilor evenimente balcanice și a rolului României în acele zile critice.

Cartea verde cuprinde 199 pagini, în cari se înșiră 282 documente diplomatice. Din acestea 37 sunt rapoarte ale prim-ministrului Maiorescu adresate Regelui Carol, iar restul sunt telegrame ale miniștrilor români plenipotențiar, note schimbate cu reprezentanții Puterilor streine, procese verbale, memorii, scrisori etc. etc.

Fiind această carte de o deosebită importanță și pentru publicul nostru, care a urmărit cu atât interes recentele evenimente balcanice și cu deosebire rolul României în timpul războaielor balcanice, credem că facem un prețios serviciu publicului nostru dând în estras părți din aceste documente diplomatice, cari vor lămurii multe lucruri neînțelese și vor pune în lumină adevărata rolul României în decursul crizei balcanice.

Preliminările tratativelor oficiale.

Primul document din această carte datează din 20 Septemvrie 1912, iar cel din urmă e din 1 August 1913.

La prima dată ministrul Turciei a vizat pe d. Maiorescu și Pa întrebându-l ce va face România ca amică a Turciei, față de pregătirile războinice ale foștilor aliați? P. Maiorescu a răspuns că pentru moment Rouă la e hotărât să rămână neutră.

Ministrul Bulgariei cerând lămuriri și referindu-se la existența unei convențiuni militare româno-turcă, d. Maiorescu i-a răspuns că o asemenea convențiune nu există și că față de acțiunea aliaților „România va păstra o strictă neutralitate, întru cât nu va fi vorba de schimbări teritoriale”.

La 22 Sept. împoternicitul Austro-Ungariei a comunicat că guvernul otoman a cerut la Viena o manifestare energică în contra pregătirilor războinice din Serbia, dar că guvernul austriac n'a admis cererea.

La 25 Sept. ministrul Rusiei a comunicat d-lui Maiorescu că Austria și Rusia au făcut demersuri pentru împiedicarea războiului balcanic asigurând introduce ea r. formelor în Turcia.

D. Maiorescu a răspuns spunând

că a fost asigurat că marile puteri nu vor tolera nici o schimbare teritorială în Balcani.

La 26 Sept. Maiorescu a primit pe ministrul Bulgariei care i-a citit o telegramă a primului ministru bulgar, prin care spunea că guvernul bulgar mulțumește foarte călduros d-lui Maiorescu și că e recunoscător României pentru strălucita ei atitudine și pentru noua dovadă de bune și amicale sentimente față de bulgarici.

La 5 Octomvrie 1912, guvernul român a fost informat printr'o notă verbală de legațiunea Bulgariei că Bulgaria a declarat război Turciei.

Prin aceeași notă, guvernul bulgar cerea României din nou să nu-i refuze binevoitoarea ei neutralitate. La această notă dl. Maiorescu a răspuns că neutralitatea României, în limitele tratatului dela Berlin, este firească, dar că, dacă se vor produce schimbări teritoriale în Balcani, România va avea să-și spună cuvântul.

Aceasta se petrecea la 5 Octomvrie.

În timpul acesta armatele aliate continuă înaintarea lor victorioasă. Intervenția guvernului otoman, făcută pe lângă cel austro-ungar, ca acesta să ia o atitudine energică în contra Serbiei, nu avusese succes. Pe de altă parte atitudinea Rusiei făcuse ca la 10 Octomvrie d. Ghica ministrul român la Sofia, să comunice guvernului român că *modul surzător cu care Regele Ferdinand acceptase războiul face să se creadă, că Turul Bulgarilor a obținut prealabil din partea Austriei asigurări serioase și că deasemenea a obținut asigurări din partea Rusiei, că în cazul unei victorii turcești, Rusia va interveni.*

La 27 Octomvrie, după ce se petrecuse intervenția guvernului turc pe lângă guvernul român, ca guvernul să întrebunțeze toate mijloacele pentru a împiedeca intrarea Bulgarilor în Constantinopol (23 Octomvrie), d-l Maiorescu, într'o convorbire avută cu d-l Șebeco, i-a adus aminte de răspunsul ce l-a dat la 16 Octomvrie d-lui Kalincoff, adăugând că dacă se vor înălțura di-pozitiile tratatului de la Berlin, va deveni necesară o nouă regulare de frontieră de partea Dobrogei. D-l Maiorescu mai adăogă, că guvernul român dorește ca această regulare să se facă prin bună înțelegere între România și Bulgaria, că guvernul așteaptă chiar ca inițiativa înțelegerii să pornească de la Bulgaria, de la care a pornit și războiul contra Turciei și că, din considerațiune pentru Regele Bulgariei,

Scrisori din Paris.

Mișcarea regalistă.

— 29 Noemvrie 1913.

În Franța republicană și democrată, în Franța, care în secolul trecut a de-capitalat un rege și o regină și de trei ori a răsturnat monarhia, este azi o viemșcare regalistă.

Academicianii și gânditori de seamă, zăriști de talent și polemisti subtili, urmași ai vechii nobilimi precum și oameni din burghezie, agită de ani de zile prin ziare, prin reviste, prin intruniri, printr'o asiduă propagandă, pentru restabilirea monarhiei și aducerea pe tronul Franței a *Ducelui de Orleans*, urmașul direct al celui din urmă rege Ludovic Filip, care a domnit înainte de 1848.

La sfârșitul veacului al XVIII statornicirea drepturilor omului, s'a făcut prin cea mai îngrozitoare orgie a sângelui. Azi se pot manifesta cu aceiași libertate, toate doctrinele dela cele mai înaintate, până la cele mai reacționare.

Alături de propaganda socialistilor, care, cu înflăcărare de apostoli, cu perseverență, ca metodă, jertfesc idealul de bună stare pentru imeasa masă a proletarilor, toată energia, tot talentul, toată cultura și viața lor, și arată că evoluția naturală a omenirei

— desăvârșindu se unitatea națională a tuturor popoarelor — se îndreaptă spre o largă democratizare a instituțiilor, spre conducerea popoarelor prin ele însăși, — se manifestă în Franța o propagandă regalistă. Regaliștii negă binefacerile aduse Franței și omenirei întregi de marea revoluție dela 1789, și făcând același critică socială — în ceea ce privește starea actuală a Franței — ca și cei mai înaintați democrați, arată că singura scăpare nu poate să fie decât în restabilirea monarhiei.

Tot astfel, alături de propaganda religioasă și catolică se face cu același intensitate o propagandă laică și ateistă.

În Franța se manifestă azi toate ideile de reformă socială sau morală, cu aceeași libertate.

În Franța se înțelege că o doctrină nu se poate impune poporului decât prin propagandă, prin difuziunea ideilor ce reprezintă, deaceia atât socialistii, cari propovăduesc ridicarea maselor pentru a se emancipa, cât și regaliștii, cari propovăduesc monarhia și dictatura, se adresează tot maselor pentru a le convinge, pentru a le elătura la opera a cărei desăvârșire o urmăresc.

La 1848 revoluția abolote monarhia și pentru a doua oară fu proclamată republica. Prințul-prezident *Louis Bonaparte*, ales prin plebiscit de

cătră națiune, peste câți va ani uită jurământul republican și prin lovitura de stat dela 2 Septemvrie 1852 restabilește imperiul, proclamându-se împărat al Francezilor sub numele de Napoleon al III-lea.

Acest imperiu aduce o decadentă în moravuri, o slăbire a finanțelor și forței statului, aduce războiul cu Prusia, trădarea lui Bazaine, dezastrul dela Sedan, asediul Parisului, Comuna, masacrarea a 35.000 de comunarzi. Iar la 4 Septemvrie 1870 republica era proclamată pentru a treia oară.

În timpul domniei lui Napoleon III, sub regimul de forță și teroare, care a continuat și sub ministerul liberal al lui Ollivier — bătrânul om de stat, care a murit acum câte-va luni, și asupra căruia stă încă răspunderea dezastrului dela 1870, regaliștii nu s'au putut manifesta Exilați în Anglia, în Belgia și Spania, urmăreau cu durere dezastrul patriei lor, gândindu-se la gloria de odinioară a Franței, din timpul regelui Soare.

Stabilindu-se republica în această atmosferă liberă de manifestare a tuturor opiniilor — mișcarea regalistă reînceptu. În primii ani însă cu mai puțină intensitate. A fost un timp chiar când regaliștii părăsiseră pe pretenedintele regal pentru a sprijini ambițiunile dictatoriale ale generalului Boulanger, care pe la 1890 candidă la președinția republicii.

Veni însă un eveniment, care dădu forța mișcării regaliste și i strănge rândurile: *afacerea Dreyfus*. Afacerea Dreyfus este încă în mîntea tuturor. Pentru apărarea căpitanului nevinovat se uniră toate partidele democratice. Partidele reacționare acum găsesc momentul pentru a agita masele populare. Regaliștii încep o campanie violentă contra republicii și pun la cale chiar lovitură de stat.

Acțiunea lor eşuează și pentru prestigiul adevărului, pentru prestigiul Franței, nevinovăția lui Dreyfus n'a putut fi tăgăduită.

De acest proces se leagă nu numai cele mai violente lupte cari împărțiră întreaga Franță în drefusardă și antidrefusardă, ci și începerea unei violente propagande regaliste. Se fondează la Paris în 1899 o revistă *L'Action Francaise*, care mai târziu va deveni ziar zilnic și în jurul mișcării se strâng toți urmașii vechii nobilimi și mulți tineri burghezi, energic hotărâți a pune chiar forța în serviciul cauzei lor.

Atunci se strănse la un loc Henry Vaugois, Charles Maurras, Leon de Montesquiou, Henry Lagrange, Louis Dimier, Leon Daudet, Jules Lemaitre, Paul Bourget, Paul Acker etc...

Propaganda asiduă începu în Paris și în întreaga Franță, în toate cercurile, militare, eclesiastice, universitare, și chiar proletare. Se căș-

tigară mulți aderenți, se fondară multe grupuri. La Paris se fondă un institut de învățământ al Acțiunii Franceze în scop de propagandă științifică contrarevoluționară.

Azi sunt în întreaga Franță peste 400 de secțiuni regaliste, iar în Paris studențimea și populația liceelor este în bună parte regalistă.

Printre militanți sunt mulți oameni de literă, profesori, zăriști, scriitori cu renume, academicianii și generali-pensionari. Acțiunea regalistilor nu se limitează la propagandă pașnică prin graiu și prin scris; de multiori îmbrățișează caracterul direct al sindicalismului revoluționari.

Astfel un regalist Lucien Lacour a pălmit în 1910 pe primul-ministru Aristide Briand, cu ocazia inaugurării monumentului lui Jules Ferry. Arestat Lacour a declarat că a voit să se răsună contra republicii. Fu condamnat și în urmă amnestiat. Pentru această faptă Lacour a primit din partea regalistilor o medalie de aur, iar contele Lur de Saluces îmbrățișându-l a intrunire unde erau mii de oameni i-a spus că „medalia e destinată de a perpetua amintirea sentimentelor de entuziasmă admirație ce o au patrioții francezi față de acela care a pus forța în serviciul națiunii”.

Un altul, Maxime Réal del Sarte a pălmit pe un profesor universitar pentru aceleași motive.

guvernul român vrea să evite orice presiune străină în această privință. Tot cu ocazia acestei convorbiri, d-l Maiorescu adaogă, în mod amical și confidențial, că rectificarea hotărârii ar trebui să cuprindă o linie de la Turu- caia la Marea Neagră, dincoace de Varna.

Același lucru l-a spus d-l Maiorescu și Prințul de Fürstenberg, ministrul Austro-Ungariei la București.

Din cele rezumate până aici reiese clar că de la primul semn al turburării păcii în Balcani, guvernul român își precizase atitudinea.

Din comunicările d-lui Ghica, ministrul român la Sofia, în ajunul sosirii d-lui Danef la București, rezultă că guvernul bulgar s-a arătat dispus să acorde României toate avantajele posibile în ce privește pe Cuța-Valahi, dar că în ce privește cedarea Silistrei, d-l Geșoff s-ar fi arătat recalcitrant, recunoscând totuși că Bulgaria trebuie să dea toate garanțiile României și luându-și chiar angajamentul solemn de a dărâma fortificațiile Silistrei și ale împrejurimilor ei și de a retrage orice trupe din Ghica adaoga că guvernul bulgar argumenta refuzul cedării Silistrei cu convingerea ce pretindea că o are că Marea Soveranie nu va ratifica n-o dată o asemenea cedare.

Danef la București.

Urmează apoi un raport foarte interesant făcut de d-l Maiorescu Regelui asupra convorbirii pe care a avut-o cu d-l Danef, a doua zi după sosirea acestuia la București, adică la 26 Noembrie 1912.

Din această convorbire reiese că Danef a deschis singur tratativele asupra pretențiilor României, propunând, fără ca d-l Maiorescu să fi exprimat vre-o cerere, mai întâi: »ca Români-Macedoneni să aibă, în regiunile anexate de Bulgari după pacea cu Turcia, liberul exercițiu al limbii în școlile și bisericile lor și un episcop propriu». D-l Maiorescu a observat d-lui Danef că trebuie să se admită și subvențierea acestor școli și biserici de către Statul român. Danef a răspuns: »e posibil, aceasta va urma finanțele noastre. Apoi tot Danef a vorbit de rectificarea fruntării dobrogene, declarând că nici un bulgar serios nu se gândește la luarea Dobrogei, că intru cât este vorba de două țări amice, nu e nevoie nici de linie strategică, care ar fi indicată numai în contra unui dușman, și că Bulgaria nu poate să admită de cât o rectificare de frontieră, care însă n'ar cuprinde cedarea Silistrei. La aceasta d-l Maiorescu a răspuns că tocmai dacă trebuie respinsă ideea unei linii strategice ca fiind semn de dușmănie. Silistra se cuvine să revie României. Ea a fost atribuită Bulgariei prin tratatul de la Berlin, cu o evidentă intenție ostilă contra României, fiindcă nu consimțea la cedarea Basarabiei. Silistra aflându-se numai la 800 m. de la granița actuală, stă acolo ca un punct strategic al Bulgariei în contra Dobrogei. Ori ce rectificare de frontieră, a adaogă d-l Maiorescu, trebuie să se înceapă cu anexarea Silistrei la România. Și d-l Maiorescu a atras cu această ocaziune atențiunea lui Danef, că de mai multe ori până atunci arătase d-lui Kalincof, că înțelesul neutralității României era în caz de schimbări teritoriale în Peninsula balcanică o rectificare a fruntării. D. Maiorescu a mai relevat că stabilindu-se prin bună înțelegere această nouă frontieră, Bulgaria ar putea dobândi de la România și multe foloase economice, cum de exemplu, un pod peste Dunăre.

Danef, spune d-l Maiorescu în raportul d-sale către Rege, nu s'a arătat recalcitrant, dar a spus că tratativele cu România ar trebui să înceapă după încheierea păcii cu Turcia.

D-l Maiorescu a răspuns că: »nu poate admite ca tratările cu Bulgaria să atârne dela încheierea păcii cu Turcia, care poate întârzia foarte mult. D-l Maiorescu a comunicat în același timp lui Danef, că d-l Mișu va pleca la Londra cu depline puteri și că ar fi de dorit ca două state independente ca Bulgaria și România să se înțeleagă odată singure între ele, fără a se mai provoca intervenția marilor puteri. Danef a terminat convorbirea, spune raportul d-lui Maiorescu, cu următoarele cuvinte: »va fi poate un mijloc, pentru a ne înțelege».

D-l Maiorescu încheie astfel acest interesant raport către Maiestatea Sa, raport care marchează o dată oficială în tratativele României directe cu Bulgaria, cu următoarele cuvinte:

»Apoi am luat pe d-l Danef cu mine la Camera, unde Maiestatea Sa Regele a citit Mesajul de deschidere a noii sesiuni parlamentare. D-l Danef a asistat astfel la manifestarea entuziastă a reprezentanților națiunii, când Maiestatea Sa a rostit cuvintele: *glasul României va fi ascultat*».

(Va urma)

Abdicarea lui Kristóffy.

În urma propunerii deputatului Mándy, Kristóffy a fost extradat comisiei de imunitate a camerei, în legătură cu afacerea casinoului din insula Margit. Kristóffy a abdicat de mandatul său de deputat, ceea ce a făcut o cunoscut în scrisori prezidentului camerei și comisiei de imunitate. În scrisori arată, că din afacerea casinoului n'a avut nici un profit material. El a tratat cu guvernul, ca viceprezident al societății »Által. Forgalmi», banii ce i-a primit dela societate i-a folosit pentru speșele ce s'au ivit în afacere, dar și a făcut socotelile în regulă și *chitanțele se află la societate*. Dar cu toate aceste a aflat de bine să abdică de mandat, singur numai din cauză, ca »să pună capăt goanei politice, ce să face contra lui de ani de zile și astfel să aibă liniște el și familia sa».

Ziarele goviniste sunt vesele de acest pas a lui Kristóffy, dar ar fi fost și mai vesele dacă l-ar fi văzut încurcat în afacerea casinoului. Ele cred, că Kristóffy prin abdicarea lui a dispărut de pe arena politică. »Bud. Hirl.» d. e. dă expresiune acestei credințe, și numește pe Kristóffy »o fantomă politică».

Guvernării oligarhi nu-i pot ierta trei »păcate»: că e democrat, că a pus pe tapet chestiunea sufragiului universal și că nu e rău vădit de auturajul moștenitorului nostru de tron.

Prin abdicarea lui Kristóffy a devenit vacant mandatul de deputat al cercului Bichș-Ciaba. Vajnicii socialiști de acolo trebuie să se grupeze din nou în jurul unui bărbat democrat și integru.

Știri politice din România. Camera și Senatul au ținut Marți și Mercuri ședințe scurte, în cari s'au ales diferitele comisii și secțiuni,

Viitoarele ședințe se vor ținea Marți, săptămâna viitoare.

Discuția la mesajul se va începe Joi viitoare la Senat.

Marți, președintele consiliului va depune pe biroul Camerei proiectul de lege pentru anexiunea și încorporarea noului teritoriu român.

»Conservatorul» publică următorul comunicat:

Se colportează diferite zvonuri, cu privire la politica internă a partidului conservator, iar între acestea, cel mai persistent. În anumite cercuri, e acela că d. Maiorescu va denunța colaborarea și că va forma un guvern pur conservator, căruia va urma, cum e și natural, dizolvarea Camerelor, noul alegeri parlamentare, etc. etc.

Asemenia afirmațiuni sunt menite să producă confuziune în lumea politică și în interesul adevărului, tinem să se știe că aceste zvonuri se desmint, în cercurile competente.

»L. Politique» anunță că în curând se vor întruni în Capitală toți șefii organizațiilor conservatoare din țară spre a proceda la elaborarea unor noi statute ale clubului conservator.

Să se încheie toate școlile românești.

— Lucruri valahe în »P. Hirl.» — Infamii. — Atac contra școlilor și învățătorilor.

Iarăș paradează ziarul »Pesti Hirl.» cu lucruri valahe în coloanele sale din numărul de Miercuri, 3 Dec. c. Ca de obicei adună câteva date și evenimente din viața noastră publică, le mistifică, le prezintă fals și apoi face concluzii pline de veninul urei contra la tot ce e românesc. Îndoșobi de astădată își arată colții de căne față de școlile românești. Ar voi să le vază nimicite și șterse de pe fața pământului.

»P. Hirl.» scrie despre pacea valahă-maghiară, înjurând de-oportrivă pe Români și pe Tisza, dă date »istorice» din trecutul Ungurilor din Atelcz (?) tăbărăse asupra scriitorului englez A. L. Kenedy pentru că se ocupă cu situația Românilor de aici și vrea să orienteze publicul cult asupra chestiunii de naționalitate, apoi înhață relațiile dintre Români și Sașii din Sibiu, și relevază cazul unui învățător fictiv din România, pe care l-ar fi chemând Stan Vasile. Acesta ci-că ar fi venit în Săcuime să agiteze. Descopere teribilul lucru, că România trimite în fiecare an câte 15 învățători în Ardeal, sub pretext de »călătorie de studiu». Finalul e, că voinicosul autor strigă — după jandarmi. Și alte infamii de felul acesta.

Culmea obrăzniciei însă o ajunge cu atacul contra școlilor noastre.

Zice, că autoritățile române superioare bisericesti au dispus intrunirilor

Invățătorești din anul acesta să ia poziție contra legii lui Apponyi și contra limbii maghiare. Invățătorii au implinit porunca — zice »P. Hirl.» Ei au declarat legea lui Apponyi de antipedagogică și s'au adresat la consistoare cu rugarea să intervină pentru cassarea ei.

Infuriat de aceasta perciunatul strigă, că nu să se cas-eze legea lui Apponyi, dar dacă Ungaria ar avea o politică culturală sănătoasă și trevie, ar trebui să ia următoarele măsuri:

1. Invățătorii, cari au protestat contra maghiarizării, să fie cruțați din partea statului de »banii lui Iuda». Pe astfel de învățători să și-i salarizeze singuri Valahii.

2. Cum în România s'au închis școlile Ciangăilor, să se închiză și aici pentru totdeauna toate școlile române și să nu fie decât școlile maghiare.

3. Să se sisteze îndată toate preparanțiile române și să nu poată fi învățători decât aceia, cari sunt de viță maghiară, — pentru că așa să face și în România (?).

Așa scrie voinicosul de perciunat. Și e grozav, când ne gândim, că oameni de teapa aceasta stăpânesc o țară poliglotă, cu naționalități, și în vrierile lor volnice nu-i împedecă nime.

Recepția noului ministru al Austro-Ungariei. Din București ni se scrie:

Contele Czernin, noul ministru al Austro-Ungariei la București, a prezentat Mercuri scrisorile de acreditare M. S. Regelui. Conform ceremonialului obicinuit, contele Czernin a fost condus la palat într-o trăsură a Curței. O companie de infanterie cu muzica a făcut onorurile în curtea Palatului.

La orele 12, noul ministru a fost primit de M. S. Regele în sala tronului în prezența AA. LL. RR. Principele Carol și a d-lui Marghiloman, ministru de finanțe, care reprezintă pe d. Titu Maiorescu, președintele consiliului fiind suferind.

Contele Czernin, care cra luconjurat de membrii legațiunei austro-ungare, a prezentat M. Sale scrisorile de acreditare și a salutat pe Regele în numele Impăratului Franz Josef, adăugând că se simte onorat de misiunea ce a primit-o, și speră că prin activitatea ce o va desfășura va ști să me-țină bunele raporturi ce au existat în totdeauna între cele două țări.

M. S. Regele a mulțumit, rostind cuvinte călduroase pentru Austro-Ungaria și Augustul ei Suveran. M. S. s'a întreținut apoi cu contele Czernin și membrii legațiunei. În urmă, noul ministru și membrii legațiunei au fost primiți în audiență de M. S. Regina și A. S. R. Principesa moștenitoare. La ora 1, noul ministru a fost recondus cu același ceremonial la hotelul Boulevard, unde locuște în mod provizoriu.

În parlamentul Germaniei

sunt la ordinea zilei interelații cari se ocupă cu frecările între populațiunea orașelului Zobern din Alsacia și între miliția din acest oraș, cari au dat prilej la numeroase demonstrațiuni contra ofțierilor și soldaților germani și la deținerea mai multor demonstrațiuni din acest oraș de către patrulele militare. Tulburările aceste, cari au scos la iveală antagonismul între milițari și populațiunea băștinașe alsatiană, formează obiectul unor interelații, cari se discută acum cu mare aprindere în Reichstag. După știrile mai nouă, discursurile rostite de cancelarul imperiului german și de ministrul de războiu Falkenhayn în chestia acestor turburări n'au satisfăcut majoritatea parlamentului. Partidul progresist a prezentat la sfârșitul ședinței de alaltăieri la Reichstagului propunerea, ca Reichstagul să declare că chipul în care cancelarul imperiului a tratat interelațiile în afacerea incidentelor din Zobern, nu corespunde vederilor Reichstagului. Partidul centrului a sprijinit și el propunerea, care înseamnă un vot de nelcredere al marelui majorității a parlamentului față de cancelarul imperiului.

Desbaterile continuă.

Discursul deputatului Dr. St. C. Pop

rostit în ședința dela 25 Nov. c. în camera ungară.

Urmare.

În ce privește răspândirea produselor de presă, §-ul 10 al proiectului spune (cestește): »Răspândirea produselor de presă editate, tipărite ori multiplicare în alt chip în afară de teritoriul coronei ungare, ministrul o poate opri». Au mai vorbit și alții împotriva acestei dispoziții și s'au referit la §-ul 14 al legii de presă din imperiul german. »Acolo, cancelarul numai în acel caz poate opri produsele de presă externe, dacă în cursul unui an acele au fost pedepsite în două rânduri. La noi ministrul e investit cu putere discreționară, e legat nici în privința timpului și nici a conținutului produselor de presă. E o chestiune delicată aceasta, după ce în România nu de mult, barrul comercial dela București a făcut o anchetă, în cursul căreia s'au ridicat foarte grave acuzații la adresa guvernului ungar, printrucă acesta casează orice privileg, pe ștal pe seama produsilor de presă din România. (Miș-are pe băncile guvernamentale.) Mă rog, e fapt, că din România nu poate să pătrundă la noi aproape nici un ziar, nici o revistă periodică, ba nici chiar unele reviste de specialitate. Un bărbat care a participat la anchetă a dovedit chiar, că autoritățile ungare confiscau chiar și ziarele cari sunt numai în transit prin Ungaria. Cred că doleanța asta gravă trebuie vindecată chiar din punctul de vedere al intereselor mai eminente și mai superioare ale statului și de mie, când cer acest lucru, nu mi se pot reproșa velleități irendentiste. România nu împedecă intrarea ziarelor ungurești și e o necesitate adând pentru noi să cultivăm cele mai bune relații cu acest stat, eliminând unul din mijloacele de agitație cele mai efective.

De altfel putem declara în conștiință, că noi în Ungaria n'avem condițiile unei vieți culturale superioare câtă vreme guvernul nu părăsește procedurile corupte și cătă vreme nu l'pasec școlile superioare, iar la noi viziunea literatură românească e îndreptată în unor personalități literare și protejaților guvernului. (Intre unii Ciocani Stănescu) Regescu e o foarte de tratat ??? Nota Trad.) și poate să se priceapă la ori și ce, dar la literatură — nu.

Au s'ar la punctul unde trebuie să pu în corelațiune porniile revoluționare ale ministrului (Sgomot Președintelui sun) e §-ul 11 din proiect. În acest § se spune (cestește): »Oportajul de strada al produselor de presă ce atuc atingere ordinii publice și primejdiesc moravurilor publice, și în deosebi dacă acelea sunt proprii și trezească răz împotriva unei clase, naționalități sau confesiuni, ori dacă tratează de chestiuni interne ale vieții familiare, fără ca să facă acest lucru din interes obștesc, — nu poate fi îngăduit».

În acest paragraf se instituie pe față cenzura, pentru că ei nu ne spun că cine este chemat să conștate delictele de agitație împotriva unei naționalități ori confesiuni. Dacă moravurile și ordinea publică sunt periclitate ori nu, e chestiune de ordin secundar. — oamerii de omenie n'au nimic împotriva reglementării adevăraților nevoi, dar călcăul achileic al proiectului zace tocmai aici, în așărările ură împotriva vre-unei naționalități aici, în paragraful citat, se d'frau liber tuturor abuzurilor. Autoritatea administrativă va putea, sau autoritate, fără ca vre-o judecătorie să constatat agitația, să oprească colportarea, răspândirea ziarului. O expresie mai pregnantă a cenzurii nici nu mi pot închipui.

Dr. St. C. Pop: On. camera! Paragraful 15 al proiectului dă factorilor guvernului dreptul de a le face candidaților opozații imposibilă ori ce alegere cu alegătorii lor cu ajutorul placardelor. Cine cunoaște trucurile electorale și știe în ce chip se șterpele mandatele, e convins dinainte, că partidul care va fi la putere, nu va este să spună despre placardele contrarului că sunt agitaționale în vre-un senz oricare, fie împotriva vre-unei naționalități, fie împotriva vre-unei clase sau uni ori clase sociale, în vreme ce placardele lui vor fi totdeauna inexcusable, totdeauna legale.

Sunt de părere că se dă admiistrației o putere atât de mare încât în fața administrației presa trebuie să amuțescă, ba chiar și desfurarea constituțională a luptelor electorale va fi prealabil sădărnicită.

Ce privește dispozițiile privitoare la trecutul editorilor și redactorilor observ că aceste dispoziții ating gr. în special redactorii români, după ce se știe că ei au adus cele mai mul-

Altădată se împedecă reprezentarea unei piese de teatru al lui Henry Bernstein, altădată împedecă pe Jaures să vorbească, etc. etc.

El lung acest lanț de violențe »puse în serviciul națiunei».

În timpul din urmă față de coeziunea din ce în ce mai desăvârșită a democrației franceze, partidul regalist pare a fi mai neobosit în propaganda sa.

Am asistat la o întrunire regalistă în cea mai mare sală din Paris, sala Wagram. Imensa sală era absolut plină. Erau peste 7000 de asistenți. Nu e lucru atât de banal ca în Parisul revoluționar, după 42 de ani de regim democratic și republican să se poată strange atâtea mii de regalisti cari să aclame monarhia și pe rege.

S'ar părea că entuziasmul regalist este mare la Paris. Realitatea este însă alta.

Am admirat talentul oratoric al atâtor bravi cetățeni, cari cred, că mai pot întoarce istoria Franței, mai pot clinti republica democratică, care s'a plămădit cu sângele a sute de mii de francezi.

Revoluția franceză dela 1789 nu s'a desăvârșit printr'o hecatombă de cadavre, războaiele napoleoniene n-au costat 200,000 de victime, 1848, războiul Franco-Prusiac și Comuna n-au dat zecile de mii de victime, pentru ca is-

toria Franței să înceapă azi din ziua când Ludovic XV. a spus: *Après moi le déluge*.

Regalisti cari propoveduiau dictatura privesc revoluția dela 1789 ca o mistificațiune tragică a poporului. Ei nu vor să mărturisească că revoluția le-a desființat privilegiile prin care dominau poporul, ținându-l în ignoranță ei spun numai că 1789 a fost un an de ma-aere și orori.

Regimul democrat și republica de azi se resumă pentru regalisti în trei cuvinte: anarhie, jaf, corupție.

Pentru regalisti republica este domnia străinilor, spiritul republican desorganizează apărarea națională și fac prielnice influențele religioase dușmane catolicismului.

Singura lor speranță, singurul lor avânt este pentru restabilirea monarhiei și acordarea coronei regale Ducelui de Orleans care să domnească sub numele de Filip VIII. El este moștenitorul a 40 de regi, cari au adus gloria și mărirea Franței. Regele și monarhia va aduce salvarea patriei și a poporului. Altfel — zic ei — va veni decadența, dezastrul, patria va fi cucerită de Prusiaei.

Un orator, Leon de Montesquiou, — care îmi pare că posedă în România, nu știu prin ce împrejurare câteva latifundji — a făcut apologia dreptului

la violență pentru realizarea idealului regalist.

Cine n-ar cunoaște cât de înrădăcinată este republica în sufletul fiecărui francez, care știe că-l costă miliarde și sute de mii de victime, ar fi vădit impresionat de această manifestație regalistă; de aclamarea Ducelui de Orleans în Paris în anul 1913 ca rege al Franței Cine n-ar cunoaște opera laică de democratizare a Franței, făptuită de partidul radical în cele din urmă decenii și n-ar ști că regalisti aproape nu sunt reprezentați în parlament și n-au nici un răsunet în păturile adânci ale populației, ar crede că visul regalistilor nu e nerealizabil.

Restaurația visată este un nonsens, istoria nu se mai repetă.

Republica lasă liberă manifestația tuturor opiniilor. După cum socialiștii se adună pentru a declara că se apropie ziua revoluției sociale, când republica burgheză va fi desființată, pentru a se statornici regimul colectiv, tot astfel, câte odată, se adună regalisti pentru a proclama că regalitatea va fi restabilită pentru a reinvia epoca de progres cultural a lui Ludovic XIV, sau, altădată, imperialiștii pentru a aminti de cei doi Napoleoni și apropierea celui de al treilea imperiu.

Republica însă trăește înainte.

Al. Negrea.

terfe pe altarul libertății de presă — aproape fiecare a fost închis — și deci ei vor fi mai mult stânjeniți în misiunea lor.

On. Cameră! I-am atras d-lui ministru atențiunea asupra articolului al treilea din constituție (constituția franceză dela 1791), unde nu se tolerează apăsarea inspecțiune. Într-eb, dispozițiile privitoare la înființările de ziare, nu introduc oare în chip nefolositor această inspecțiune? Nici nu-mi închipui ceva mai retrograd, o recădere mai mare pe terenul presei, decât senzul care se codifică în proiect și se rezolvă anunțările prealabile.

E adevărat că autoritățile administrative de prima instanță trebuie să se declare în termen fix, tot atât de adevărat e însă, că pentru cazul când aceste autorități refuză concesiia, ministrul poate să amâne după bunul său plac apelurile ce s'ar face și cei interesați nu pot porni ziarul. Și dacă, după toate acestea, ni se va spune, că dispozițiile privitoare la vidarea ziarului din partea autorității, la anunțarea și la încuviințarea lui, precum și punerea ziarului în dependență de aceste dispoziții, nu înseamnă reacționarism — că ele nu strivesc principiile cuprinse în declarațiunea drepturilor omenești atunci sunt nevoit a recunoaște, că eu nu înțeleg nici o iotă din această declarațiune. Cunoscând marea dragoste ce ne poartă guvernul, știu de pe acum cum are să fie procedura față de noi: guvernul ne va refuza pur și simplu. Va da autorității administrative ordinul să ne respingă, iar noi vom apela, — dar cauza noastră va zace ad calendas graecas în sertarele ministrului. Poate să intervină însă, vre-un rezon politic, în fața căruia ministrul trebuie să rupă tăcerea și atunci dsa va, face declarații, ba îi vom da și. bo-bărnaei autorității administrative Cu alte cuvinte d. ministru va face după cum îl va tăia capul, potrivit când pentru căldură, când pentru răceală chestiunea, întocmai cum privești caloriferul central.

În astfel de împrejurări detestăm din toate punctele de vedere paragraful în chestiune. — În special noi, cari n'avem o presă atât de puternică cum e cea ungurească. Noi n'avem o organizație atât de puternică: durere. noi n'am putut nici măcar să organizăm pe ziarștii noștri, — atât de potrivnică ne-a fost atitudinea guvernelor. Sunt însă dator adevărului să recunosc, că statutele fondului nostru de presă sunt un fost aprobate de guvernul central, ceea ce înseamnă totuși un început de progres. (Așa e! E adevărat! la băncile guvernamentale).

Să apărăm Ardealul.

— Adunarea opoziției maghiare —

Se pare că trăim petimpul Aprubatelor, când se adună nemeșii Ardealului, în Alba-Iulia, sau la crăiescul oraș Cluj spre a se sfătui asupra măsurilor, ce au să le ia contra iobagilor români, cu scopul de a-și întări stăpânirea și pe mai departe.

De un timp încoace grofii și baronii și cu urmașii decăzuți ai nemeșilor de odinioară, cu gentry i se adună adeseori și de obicei la Cluj, spre a se sfătui asupra celor ce au să facă ca să nu li se pearză cu totul seminția.

Poimâne, Duminecă se ține o astfel de adunare în Cluj, o adunare ciudată, căci se întrunesc numai domnii opoziționali unguri spre a apăra și salva Ardealul.

Întrebarea ce ni se impune e, că singură opoziția maghiară din Ardeal e chemată să apere Ardealul? La aceasta întrebare ne dau deslășiri ordinea de zi a adunării și în special apelul cu titlul »Să apărăm Ardealul«, lansat de cei doi corifei șovinști, Dr. Apathy István și bar. Kemény Arpad. Din aceste relese faptul, că toată mișcarea nu este în esență decât o apucătură cortesească, cu tendența de-a cuceri în Ardeal teren pentru deputații din opoziție. Aceasta se va vedea din cele ce urmează.

La Cluj sunt convocate pe Duminecă numai organizațiile opoziționale și bărbății fruntași ai opoziției din Ardeal. Din acest prilej se va ține ședința de constituire a partidului opozițional din județul Cojocnei și se va face inaugurarea localității clubului independent din Cluj.

* E vorba de declarațiunea drepturilor omenești proclamate în anul 1789 și înartocuite în articolele de lege de constituție (Declaration des droits d'homme). Oratorul aici se referă la aserțiunile din partea primă a discursului.

(N. Red.)

Scopul principal însă este înființarea unei societăți: »Alianța ardeleană«, pentru apărarea Ardealului.

În programul adunării sunt de remarcat următoarele puncte:

Raport despre organizarea apărării proprii a Ardealului, de Dr. Apathy. Conferențe despre: cultura Ardealului, despre starea economică și despre administrația ardeleană.

Ce se vor spune în aceste conferențe ne putem închipui ușor: se va spune d. e. că în Ardeal nu există decât cultură ungurească și în aceasta trebuie să ne contopim cu toții etc. Conferențiarul va fi Dr. Posta Bela. Ca conferențiar despre administrație e designat Torma Miklós. Acesta — dat fiind, că e opozițional — va arăta scaderile și ticăloșile administrației și va declara cu emfază, că opoziția e chemată a o reforma. Dar noi întrebăm, că pentru ce nu a încercat opoziția de azi a face reforme în Ardeal și a introduce îmbunătățiri atunci, când a fost la guvern, ca coaliție? Pentru ce numai acum i-a cuprins dragostea de Ardeal, acum când n-au nici o putere în mână? De aci încă se vede, că sub pretextul salvării Ardealului vor s'obozii fraze sfârșitoare patriotice, ca să amăgească publicul unguresc naiv și astfel să-și ajungă scopul principal: lărgirea terenului opozițional în Ardeal.

Mai bine însă iese la iveală această tendință din *apelul*, amintit mai sus.

În apelul cei doi corifei spun, că Ungaria nu e nicăieri atât de amenințată, ca în Ardeal, căci spre România nu are nici fortificații. Deci societatea din Ardeal trebuie să dea mâna și să caute mijloacele de apărare. Spre acest scop trebuie să se înființeze »Alianța ardeleană«. Prin aceasta — se spune în apel — noi ardelenii nu vom separatism, ci vrem să ne asigurăm și pentru viitorul depărtat maghiarismul nostru politic, în patria unitară și nesfârșită după naționalități.

Și ca să ajungem acest scop trebuie să alegem deputați ardeleni, dar opoziționali, căci numai aceștia vor servi sincer interesele Ardealului și-l vor salva.

Adecă, ca și când ar zice: voi ardelenilor, treceți toți în tabăra opoziției, căci atunci veți fi salvați și fericiți. Și să nu alegeți deputați guvernamentali sau valahi, căci aceștia sunt rățaciți. Apelul ne spune că din cauza aceasta nu au fost chemați la Cluj nici guvernamentali din Ardeal, nici — Doamne ferește — Români. Despre aceștia zice apelul, că sunt de două feluri: unii cari stau la toameală cu guvernul trăgând foloase proprii, alții jecari spun, că n'au nimic comun Români cu Ungurii în Ardeal.

Astfel a rămas numai opoziția să salveze bietul Ardeal!

La adunarea de Duminecă din Cluj, să va face mare tâmbălău nemeșesc, vor răsuina fraze și exclamări patriotice sfârșitoare și — naivii și proștii vor crede, că tot ce s'a promis și plănuit se va și realiza. Va fi deci mare însufleșirea, că a sosit și ceasul salvării nenorocitului Ardeal.

Vai de om, când își perde rostul.

sm.

ȘTIRI

— 22 Noemvrie 1913.

Liberarea pașapoartelor. Cu începere de ieri s'a anulat ordinațiunea ministerială, prin care, din cauza stărilor de război, se sistase acum-a anul liberarea de pașapoarte. De acum înainte se vor libera pașapoarte pentru străinătate tuturor cetățenilor, intrând în vigoare dispozițiile în această chestie, cari erau în valoare înaintea ordinului amintit.

Știri din România. Alaltaeri a sosit în București comisiunea sârbească însărcinată să discute cu comisiunea română chestia construirii unui pod peste Dunăre, care să lege malul românesc cu cel sârbesc. Prima consfătuire a avut loc ieri.

— Azi, după prânz se va întruni la ministerul lucrărilor publice comisiunea relativ la joncțiunea căilor ferate române și a

căilor ferate sârbești prin noul pod ce se va înființa peste Dunăre.

— După sărbătorile Crăciunului, principele Carol va pleca la Potsdam spre a urma cursurile academiei militare din acel oraș.

— D-l prof. Dr. N. Tomescu a luat inițiativa înființării unei ligi naționale pentru prevenirea și combaterea mortalității infantile. D-sa va intruni la Atena pe toți cei cari vor adera la această inițiativă, și cari vor fi invitați să participe la adunarea constitutivă a acestei ligi.

— Zilele trecute ziarul »Dîmineața« publicase un interviu în chestia evreiască, pe care ziarul amintit, afirmă că l'ar fi acordat dl general Crăiniceanu ziarului »Pesti Hirlap«. Dl general Crăiniceanu declară acum prin ziarul »Tara« că d-san a acordat nici un interviu în această chestie nici unui ziar.

Ministerul instrucției publice a dispus ca în acest an, în vederea faptului că cursurile au început la 1 Octombrie, să se prelungească anul școlar până la 20 Iunie v. În același timp a hotărât să se suprimă serbările școlare de muzică și gimnastică.

Presă română basarabeană și guvernul rus. Cenzura rusă a sevestrat Nr. 5 al foii românești »Cuvântul Moldovenesc«, pentru că publicase poezia lui Vlahuță: »La Icoană«. Faptul acesta a produs indignare nu numai în cercurile românești, căci această ispravă a guvernului rus o critică aspru chiar și ziarul rusesc »Drug«, cel mai reacționar ziar din Rusia, care se bucură de toată încrederea ocărmiurii rusești. Iată ce scrie amintitul ziar:

»S-a pus sechestru asupra Nr. 5 al simpaticeii foi »Cuvântul Moldovenesc« pentru că se află tipărită în această revistă o poezie a vestitului poet român Vlahuță: »La Icoană«; s-a dat în judecată resp. stabilul director al revistei moldovenești dl Alexandri.

În această poezie, poetul român descrie desperarea unei mame din cauza morții copilului ei și care, din cauza desperării devine nebună și aruncă dojene asupra Icoanei Maicei Preciste. În imaginea poetică a lui Vlahuță nu se află nici un sacrilegiu și totuși a trebuit josiția cenzorului Madan, care a cenzor prin fapta murdară săvârșită de dânsul voește a se arăta plin de zel față de superiorii săi. Iată pentru ce dl Alexandri din senin este depeșit atât de aspru. E fapt rușinos, murdar și jignitor pentru autoritate.

Acesta e tonul unui ziar rusesc cu tot dreptul revoltat contra josiției cenzorului Madan, — român de naștere — care prin fapta lui mârșavă a scârbît chiar și pe reacționarii ruși.

În jurul tronului albanez. Se anunță din Atena, că notabilul albanez Surej-bey a plecat spre Constantinopol, trecând prin Atena. În capitala Greciei, Surej-bey a declarat că dela Constantinopol se va duce la București, ca să se întâlnească acolo cu prințul de Wied care vine din Potsdam. Dela București s'ar duce în Albania. Adunarea națională albaneză va proclama regatul în Albania. Prințul de Wied, după ce va fi proclamat rege, se va duce la Valona.

Foști primminiștri bulgari dați în judecată. Din cercurile guvernamentale bulgare se anunță, că la începutul sesiunii Săbraniei, se va deschide o ședințe împotriva foștilor primminiștri Gheșoff și Daneff. Prmul va fi dat judecării pentru încheierea alianței cu Serbia, iar al doilea pentru faptul că a autorizat Rusia să cedeze României. Serbiei și Greciei teritorii bulgare.

Împăratul Wilhelm și dansul »Tango«. Am amintit la timp, că împăratul Germaniei interzisese ofițerilor germani să danseze »tango«. Correspondentul din Berlin al ziarului »Daily Mail« afirmă acum, că ar fi aflat din sursă autorizată motivul care-l îndemna să împărat să dea acest ordin. El susține că acest ordin se datorește faptului, că prințesa și prințul moștenitor începuseră să ia lecții din numitul dans, fapt, care a determinat pe Kaiser să dea ofițerilor ordinul cunoscut.

Lucrare închinată Reginei Români. Sub titlul »Orizonturile umanitare ale Crucii Roșii«, dl Giulio Capra-Boscarini, scriitorul italian bine cunoscut pentru numeroasele sale lucrări asupra României, publică o broșură închinată M. S. Regina Elisabeta a României, cu următoarele cuvinte: »Carmen Sylva, celei mai mari propovăduitoare a evangheliei omenești»

Din Sibiu ni se scrie: Astăzi, Joi pilotul sa Ziegler și-a reluat aci sborurile. În fața unui public numeros simpaticul aviator a executat un sbor succes asupra orașului.

Tot astăzi s'au întrunit aici în ședință membrii universității săsești sub presidul fișpanului Wallbaum, care a făcut o dare de seamă mai lungă asupra activității și problemelor Universității săsești. S'a procedat apoi la constituirea diferitelor comisii. În comisiunea pentru scontarea gestiunii financiare a fost ales dep. Dr. A. Vlad. Iar în comisiunea de realități și împrumuturi: Dr. Borcea. Ședința viitoare Luni.

Baronul Cuvaj nebun. Ziarul »Hrvatska Novosti« publică următoarea telegramă din Viena: Baronul Cuvaj, fostul comisar regesc în Croația suferă de halucinații și de mania persecuțiilor și se află sub îngrijire medicală într-un sanatoriu. După toate probabilitățile această boală i-a provocat o faptă care și-a perdat averea în speculații uni de bursă.

Știri mărunte. În Tripolis s-a alcătuit o companie de aviatori însărcinată cu deservirea comunicațiilor aeriene dintre diferitele posturi militare din interiorul Tripolitaniei.

— În Boston (America) a fost distrus de incendiu un mare otel »Arcadia«. Se spune că pasagerii surprinși în somn ar fi sărit pe ferestri și ar fi murit 92 persoane, iar alte multe au fost rănite.

— Din Sofia se confirmă știrea publicată de ziarul guvernamental »Dnevnik« că regele Ferdinand ar vizita în curând pe dl. Poincare și pe țarul Rusiei.

— Eri a sburat cu acroplanul în Constantinopol prima femeie turcă nume Hamen.

— În Petersburg se pregătește un proces monstru. Conform unei legi noul lucrător greviștii vor fi dați ju decății. În consecință peste 1000 lucrători dela tramvae și lucrări tehnice au fost puși sub acuzație.

— Alaltaeri s'au ivit în Constantinopol 6 cazuri de holeră dintre cari două mortale.

Din Brașov și Țara-Bârsei.

Alegerea de membrii în congregațiunea comitatului Brașov în cercul Brașov-Scheiu s'a terminat cu alegerea membrilor propuși de clubul comitatens român. La urna electorală s'au prezentat cu totul 59 alegători. Au fost declarați aleși d-nii: Dr. V. Saftu, I. Lengeru, N. Bogdan, Dr. Al. Străvoiu și A. Vlaicu.

Alegere în Săcele. Din Săcele ni se comunică, că la alegerile pentru congregație a reușit și candidatul Românilor părințele Zenovie Popovici din Satulung. Felicităm pe bravii alegători.

Din cercurile proștimei noastre. Ni se comunică, că cercul religios al proștilor noștri gr. or. din Brașov, constător din 8 proști și doi diaconi în frunte cu P. O. D. protopresbiter Dr. Vasile Saftu, se va întruni Duminecă în 24 Noemvrie v. a. c. lu orele 3 d. a. în biserica Sântei Treimi din Brașov-Toile, unde vor oficia împreună vecernia și litia, iar diaconul Candid Mușlea va predica.

Convocare. Simatele membre ale Reuniunii femeilor române pentru ajutorarea văduvelor sărace din Brașov și Săcele sunt rugate a lua parte la: adunarea generală ordinară, care se va ține la termenul hotărât de statute, 30 Noemvrie v. (13 Dec. n.) a. c. Sâmbătă, în ziua sf. Andreu, d. a. la 3 ore în sala festivă a gimnazului român.

Brașov, 22 Nov. v. 1913.
Pentru Comitetul Reuniunii:
Balaza Blebea, presidentă, Dr. I. Blaga secretar.

A doua șezătoare literară a despărțământului I. (Brașov) se ține Duminecă în 24 Nov. (7 Dec. n.) în amintirea lui Șt. O. Iosif și Il. Chendi, cu următorul program:

1. Aprecierea poeziei lui Șt. O. Iosif de dl Dr. H. Petra Petrescu.
2. Lectură din peeziile lui Șt. O. Iosif.
3. Activitatea lui Il. Chendi, de dl Dr. I. Baciu.

Arti și reviste.

Ardealul, II. Ținuturile de pe Murăș. — La isvorul Murășului. — În Giurgeu. — Prmul difleu al Murășului — Reghinul și Gurghiu. — Oșorheiul. — Uioara. — Alba-Iulia. — Pe Sebeș. — Orăștia. — Al doilea difleu al Murășului. — Deva și Zamul. — Ținutul de pe Târnavă de Silvestru Moldovan. (Ediția II din »Țara noastră«). — Cu mai multe ilustrații. Editura librăriei Ioan I. Ciurcu, Brașov, 1913.

Prețul 90 fileri.
Este al doilea volum din descrierile Ardealului ale d-lui Silvestru Mol-

dovan, cu porturi, legende, etc. cu considerare specială la poporul român din Ardeal.

Chestiuni pedagogice.

Dare de seamă asupra mișcării literare pedagogice din anul școlar 1912/13.

De Ananie Boldor.
(Urmare).

5. »Educatorul«, organul oficios al »Reuniunii învățătorilor din eparhia Caransebeșului«, apare în Oravița, în al V-lea an al existenței sale. Director al revistei e d-l P. Bizerea, iar comitetul de redacție se compune din 3 învățători. Mai înainte erau 6, dar din cauza neînțelegerilor atât de păgubitoare ce sau încuibat între membrii reuniunii, 3 membrii sau retras din comitetul de redacție.

Cred că aici este locul să fac amintire și de organul tuturor învățătorilor români din Ungaria de: »Gazeta învățătorilor«, ce apare în fiecare săptămână în Szilagyomlyo (Șimleu silvaniei) în al II-lea an al existenței sale. Redactor e d-l Ioan P. Lazăr inv. pensionat. Abonamentul e 12 cor. în Ungaria și 16 franci pentru străinătate.

»Gazeta învățătorilor« nu este o revistă curat pedagogică, ci un organ »didactic politic« creat din însufleșirea ideală a unui fost învățător și și-au pus de față strângerea rândurilor răslețe ale dascălimei noastre, într'un mănunchiu bine încheșat pentru săvârșirea unei munci comune.

»Gazeta învățătorilor« pe lângă publicarea de articoli, știri și informațiuni de ordin administrativ și social, cari privesc școala și pe învățători, mai publică și comentează articoli de pedagogie, didactică, metodică și de istoria pedagogiei, prin ceea-ce incontestabil contribuie într-o măsură destul de însemnată la mișcarea noastră literară pedagogică.

Dacă »Gaz. inv.« încă n'a ajuns acea ce trebuie să fie, — oglinda fidelă a tuturor sbuciumărilor noastre intelectuale și sociale, — vina în primul rând o purtăm noi învățători.

Aproape în toate adunările noastre învățătorești, — reuniuni și conferințe — am cerut cu insistență înființarea unui organ, care să fie întruparea vie a tuturor doririlor și manifestațiunilor noastre dascălești. Acum e înființat cu multă osteneală, jertfă și mai pe sus de toate, din o căldă dragoste față de cauzele învățătorești și nu pretinde altceva, decât ceea-ce e îndrept să pretindă, sprijinul și interesul nostru.

Intorcându-i noi spatele și neîmbrățișându-o cu căldura cuvenită, riscăm a rămânea și pe mai departe risipiți și neorganizați, supuși fluctuațiunilor diferitelor curente de interese și tendințe, de multe-ori opuse chemării și voinței noastre.

»Gaz. inv.« aproape în fiecare număr publică informațiuni despre starea învățământului dela noi și din alte țări; apoi rapoarte despre adunările reuniunilor și conferințelor învățătorești, știri cari privesc administrația învățământului primar și în fine comunicări despre intrunirile și prelegerile populare aranjate de învățători sau prin conlucrarea acestora.

Ea este tribuna și ecoul tuturor manifestațiunilor învățătorești române din Ungaria; apără cu demnitate interesele școlăie și ale învățătorești, desvălește abuzurile și atacurile ce tind a împedea activitatea binefăcătoare a acestor doi factori; cheamă pe toți învățătorii la muncă conșcie și serioasă și la întovărășire solidară spre un scop nobil și folositor.

Fiecare învățător ce se respectă pe sine și tagma din care face parte, are sfânta datorință a să înșirui cu însufleșire și fără șovăire întreg sprijinitorii ei și a contribui din toate puterile sale la izbândirea idealurilor ei, cari sunt ale noastre ale tuturor.

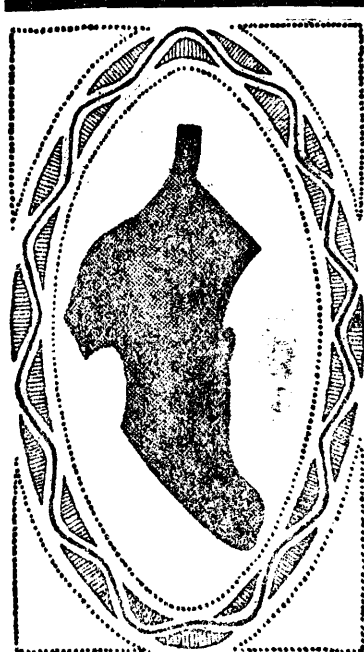
(Va urma).

ULTIME ȘTIRI.

Budapesta, 5 Dec. La ședința de astăzi opoziția n'a luat parte. Ministerul de comerț a prezentat proiectul de lege privitor la regularea provizorie a relațiunilor comerciale esterne.

Berlin 5 Dec. După o desbatere agitată »Reichstagul« a primit cu 293 voturi contra 54 propunerea progresiștilor ca Reichstagul să declare că șul în care cancelarul a tratat înțepărările în afacerea incidentelor din Zubern nu coresponde vederilor parlamentului german

Proprietar:
Țip. A. Mudreșianu: Branice & Comp
Redactor responsabil:
Ioan Brotea,

GHETE „TURUL”

sunt cele mai bune.

TURUL, Fabrica de ghete Soc. Act.

Cea mai mare Fabrică din Monarhie.

Cât va ținea asortimentul de ghete de dame
— modele aparte se vinde numai cu —

preț ocazional **8** Cor. perechea.

130 Filiale proprii
în țară și străinătate

MAGAZINUL

Brașov, Strada Porții Nr. 8.

20.000 perechi ghete producția săptămă-
mărală, 1200 muncitori și funcționali.

Vânzare de Crăciun

cu prețuri reduse.

Ocazie rară de a cumpăra.

Iulius Nedoma,

magazin de mode și albituri

Brașov, Strada Porții Nr. 13.

Vedre pentru ganci și rămășițe

Lucrate acurat după prescrierea Magistratului în toate mărimile se află de vânzare la

Draudt & Jeckel,

Magazin de ferărie,
Brașov, Strada Vămei 16.

VIȚĂ AMERICANĂ ALTOITĂ

precum și viță americană nu pentru altoit cu și fără rădăcini în diferite varietăți

furnizează renumită și de mulți ani recunoscută ca cea mai de încredere pepinieră.

FR. GASPARI

(Nagyküküllő vm.) Medias - Medgyes.
Serviciu constituțios. Soluri garantate.
Catalogul se trimite la cerere gratis și franco
In catalog sunt publicate mai multe scrisori de mulțumire, primite din toate părțile țării, astfel ca înainte de a face comanda, ori cine poate cere informațiuni, în scris sau verbal dela d-nii proprietari cari mi-au trimis acele scrisori și se pot convinge astfel de absoluta încredere ce o pot avea în firma de mai sus. — (3-24).

Nr. 12653/1913.

Publicație de licitare
oficioasă.

În scop de a se înlesni contri-
tutele neplătite la vreme res-
tanțele dărilor de stat și accize
taxele și aruncurile, conform dis-
pozițiilor §§ lor 67-74 din Art.
de lege XLIV din 1883 am ordona
a se ține licitațiune publică
pentru vânzarea obiectelor zălogite-
Locul ținerii licitațiunei.

In I-a zi de licitație: Brașov,
Blumena Str. Fântanei Nr. 8 12
Dețembrie la 9 oare a. m.:

- 1 Wertheimkassa 200 cor.
- 2 Mobile 1765 cor.
- 3 Automate Musicale cu 21
buc. plăci 50 cor.
- 4 Clavir și Piano 500 cor.
- 5 Icoană cu rame de aur 40 c.
5. Lămpi de metal 30 cor
- 7 Ghete 80 cor-

In a II-a zi de licitație:
Brassó, Blumena, Str. Fântanei
Nr. 8. 13 Dețembrie 9 oare a. m.:

- 1 Trăsuri 200 cor.
- 2 Masini de cusut 100 cor.
- 2 Caii 150 cor,
- 4 Trăsuri de cărat marfă
400 cor.

Condițiile de licitare.

1. În ziua I-mă de licitație se vor pune în vânzare toate obiectele zălogite, al căror preț nu trece peste 100 cor. vânzându-se în orice caz și sub prețul de estimare. dacă se vor oferi pe cel puțin 3/4 din prețul de estimare
2. La a II-a zi de licitație se vor vinde toate obiectele zălogite, fără considerare, dacă se ofere pe e' chiar mai puțin ca 3/4 parte din prețul de estimare, putând a le cumpăra acela, care a oferit mai mult.
3. Prețul de cumpărare are a se depune imediat în bani gata. Brassó, în 26 Noemvrie 1913. Oficiul de dare crășenesc-

„TRANSYLVANIA”

bancă g. m. de asigurare, Sibiu (Nagyszeben)
recomandă încheierea de

Asigurări pe viață

in condițiunile cele mai favorabile.

Pentru preceți și învățători români gr-or. dela școlale confesionale avantajii deosebite.

Special de remarcate sunt combinațiunile următoare:

Asigurări mixte cu restituirea intereselor de 3% garantată.	Asigurări de pensii simple și combinate cu asigur. unui capital
Asigurări simple și mixte cu parte de câștig de 0%.	Asigurări mixte cu plățirea necoordonat de 2-ori a capitalului

Asigurări de foc

d asemenea foarte ieftine.

Dela existența „Transylvaniei” s'au plătit din partea ei:

Capitale asigurate pe viață.	Cor.	5,458,869,43
Pagube de foc	„	5,456,645,67
Sumele asigurate pe viață erau cu finea anului 1911	„	11,740,710—
Asigurări de foc	„	133,667,241—
Capital de fondare și rezerve	„	2,603,400—

Informații și prospecte se dau gratuit prin direcțiune în Sibiu prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, și Cluj și prin toți agenții din comune.

Agentura principală pentru Brașov se află la d l
— H. Herman, Strada Porții Nr. 51. —

Persoane vorzate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului. —

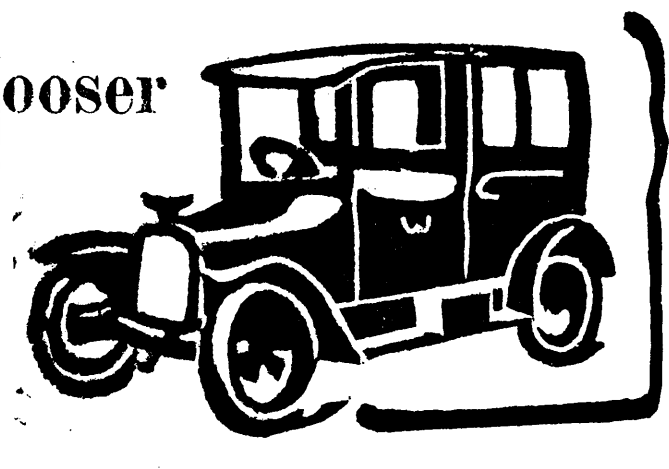
Automobil de inchiriat

pentru curse mai mici sau mai mari la

Mihail Mooser

BRAȘOV,
str. Porții Nr. 39.

Telefon 354.
2-50.

Intreprindere de interpretare generală

Inregistrată prin tribunal și concesionată oficios.

Budapesta, Strada Nagymező 10.

Conducătorul departamentului românesc
Octavian Dragoș.

1-1. funcționar jud. în pens.

Georg Barthelmie

Mehanic.

Brașov, Strada Porții 41. Colțul Stradiei Sf. Ioan.

Afacere specială cu mașini deservis, ocoțimsro dictat cusut. Aparate Electricedellie Lamp buzunar, t-mențefone. Placă, Ace, Bande colorate, Hârtie și atre aparten U-G— și țene etc.

Atelier mehanific. Telefon 380

școală de scris cu mașina.

Abonamente la „Gazeta Transilvaniei”

se pot face ori și când pe timp mai îndelungat sau luna
Administr. „Gazetei Transilvaniei”

N. I. FOLYOVITS SUCC.

Holtrich-Ujhely,

BRAȘOV, Târgul grâului Nr. 4.

Are asortimentul stofe moderne pentru dame și bărbați
— Stofe de haine și albituri. —

Trusouri complete. 98-104

Serviciu prompt! Prețuri ieftine!

Reprezentanța principală a
Fabricii de Mașini a Căilor feate reg. ung. de stat

pentru mașini de treacat, motoare — benzin — gaz și locomobile, instalațiuni de mori, tot felul de mașini și unelte agricole. — **Novitate! Patent „Record II” mașină de sămănat,** șir pe șir care sămână în rânduri și gunoeste: 3 mașini într'una

Reprezentant al fabricii de mașini Massey-Harris S. A. Toronto, America de nord pentru legat snoopi, mașini de secerat. Aparat de cosit, greblat. **Novitate! Massey-Harris. Grebla de tras brazda, comb., nat de întersător de fân,** 2 mașini într'una construite din oțel.

Reprezentant al fabricii de mașini Fehér Miklós S. A. Budapest, da (șier) zsinlocobile pentru scopuri de tracțiunii de pluguri și imbiatit de acorte pentru mori, sau Hexelmașini, Benzin-motoare și articole pentru mașini de țambal, aparate pentru mori, țânt blane. Instalațiuni complete pentru oamăra de țâr ș.

Reprezentant al S. A. Alfa Separator. Mașini pentru lăptării de toate speciile, aparate de răcit untul, ire-
— instalațiuni complete pentru lăptării cele mai bune aburitoare de lăptala cu așini de recit aerul.

Automobile, autobuse diverse cu garanție. 62-100

Mașini de transport povară pentru vapoare.

Eternit-Schist cel mai bun coperiș.

Afaceri de schimb (trampă) cu mașini de treacat de tot soiul, motoare, mașini agricole și unelte de agricultură cu condiții avantajioase

Părți constitutive de mașini.

Reparaturi de mașini și unelte agricole cu prețuri ieftine prin mașiniști angajați spre acest scop.

Centru și depozit **Josef Lányi BRAȘOV, Str. Lungă 201.**
Telefon 382. Interurb.

Anunț.

Un tânăr în etate de 17 ani, isprăvind clasa I. com. rom. din Brașov, voește a intra într'o cancelarie oarecare ca scriitor. Cei cari au lipsă să se adreseze la administrația ziarului.

Anunțuri

primește Administrațiunea
Gazetei Transilvaniei
cu prețurile cele mai
MODERATE.